

МОРИС СОЛАНЖ
КАК НЕ ОТКРИХ МАШИНАТА
НА ВРЕМЕТО

Превод от английски: Борислав Николов, 1983

chitanka.info

Известно е, че теорията и практиката са неразделни, но на мен ми бе отреден много особен начин да го разбера. Една вечер, уморен и гладен, се прибрах в къщи и заявих, че искам да вечерям. Жена ми, Бела, без да прекъсва гледането на телевизионното предаване, включи някаква програма в хранителния генератор и след три секунди на масата се появи топло ястие с доста съмнителен вид и надпис: „Задушен заек от XVI век“.

— Та това е праисторическо блюдо! — креснах възмутен. — Аз дори не знам, какво е това заек!

— Опитай и ще разбереш — спокойно отвърна Бела. — Аз ядох на обяд и както виждаш, още съм жива.

Не съм убеден от този довод вкусих внимателно, но още след първата хапка предпазливостта ми изчезна, а малко след това и самото ядене. Въздъгнах блажено и седнах до жена си. Давах някаква глупост за абстрактното изкуство преди две декади; реших да подхвана разговор.

— Хубаво нещо са тия темпорални машини все пак — казах с глас на прелъстител, — като си помислиш, че благодарение на тях си доставяме всякакви деликатеси от миналото!

Жена ми ме погледна с безразличие. Явно й досаждах. Работех в Института по физика на времето и за десет години семеен живот бе чула от мене всичко, което можеше да се чуе за различните видове темпорални машини, които разработвахме.

— Хубаво нещо са — отвърна тя кратко. — Ум е имал оня човек в праисторическата ера, който е създал първата машина. Храни ни — и повдигна рамене.

Възмутен от това гастрономическо отношение към такова важно научно откритие, отидох в кабинета си. Тогава довършвах дисертацията си за тунелите във времето и използването им от темпоралните машини. Темпорална машина съществуваше още от праисторическата ера, дори името на създателя ѝ бе забравено. Но в цялата физика на времето аз бях първият, създал математически модел на тунел във времето. С дисертацията си доказвах съществуването на флуид на времето, благодарение на който преди четири години конструирах машина за темпорални придвижвания в двете посоки, докато тази създадена в праисторическата ера работеше само от миналото към бъдещето. С известно учудване се запитах как в

праисторическата ера бяха успели да създадат темпорална машина, без да познават принципите, които излагах. Поблъсках си главата с този въпрос, после реших, че той е от компетенцията на статистиците и го зарязах. Поработих над последния пасаж, с което в същност и завърших дисертацията. Трудът ми бе изящен, лек, изчерпателен. След три дни ще се състои защитата му пред Главния Координатор на научните открития.

Сутринта по видеото ме потърси Дик Уайт от института по Специална история, мой стар добър приятел. Вълнението му граничеше с безумие.

— Ела веднага! Нали си спомняш за онзи учен от края на праисторическата ера?

— Ее? — казах. — Какво толкова му се е случило?

— Докарахме го! — изкрещя Дик. Кръглото му червено лице щеше да се пръсне. — С двупосочната машина, която ти създаде. Ще работи за нашето време. Енергия от всичко! И знаеш ли какво — Дик сниши глас и лукаво се усмихна. — Той знае защо не можем да се придвижим назад в праисторическата ера!

Това беше достатъчно. Скочих, викнах, че идвам и започнах да се обличам. Там е работата, че пътуванията във времето имаха една особеност, останала необяснена от теорията ми и която не се влияеше от характеристиките на машината, която бях създал. Цялата праисторическа ера бе затворена за нас с изключение на последните й двадесет години. Можехме да си доставяме всякакви предмети, но не можехме да изпратим там наши изследователи. Опитвали бяхме многократно. И ето че сега бяха докарали този учен от последните двадесет години на праисторическата ера, който, изглежда, можеше да хвърли известна светлина върху този въпрос. Щом Дик казва... Той умее да предразполага хората към себе си и да им измъква необходимите му сведения.

Напуснах жилището си с въздушно такси и се насочих към института по Специална история. От въздуха Паре изглеждаше внушителен с неизброимите малки къщи, покрили стотици квадратни километри. В центъра му се издигаше странно желязно съоръжение с неопределено предназначение — май паметник на античното изкуство. Ще трябва някой път да попитам Бела кой и защо го е отвлякъл от миналото, тя нали е изкуствовед.

В института по Специална история цареше оживление, каквото не бях виждал от години. Не пускаха никой да влиза, но Дик ме чакаше на портала и не след дълго бяхме на 27-ия етаж, където се помещаваше неговата секция. С вид на победител Дик носеше кръглото си коремче по тихия коридор и гордо ми обясняваше:

— Нали знаеш, по принцип е забранено да се отвличат учени от миналото. Не се знае какви промени биха предизвикали в бъдещето, тоест в нашето настояще. Спомняш ли си труда на Уолмън по въпроса?

Спомнях си и още как. Докато Дик продължаваше да ми обяснява нещо, мислех за Уолмън и беснеех. Някога бяхме приятели и се уважавахме като учени. Но когато създадох двупосочната си темпорална машина, той на свой ред написа труд, в който доказваше нецелесъобразността на употребата на канала от настоящето към миналото. И се скарахме.

— По дяволите! — крещеше той в изстъпление. — Не разбираш ли какво би станало, ако благодарение на двуканалната ти машина започнем да крадем учени?

Надвиквахме се в приемната на Големия Координатор, който в момента оценяваше труда на Уолмън. И двамата бяхме бесни.

— Но разбери, такива „кражби“ само ще спомогнат за развитието на всички науки! Ами изкуствоведите? Та за тях това е златна мина, а ти...

Уолмън вдигна рамене. Не го интересуваше. След тридесет секунди оценката щеше да бъде обявена, занимаваха го други въпроси. Тогаво именно ми хрумна въпроса, заради който се скарахме.

— А какво би станало, ако тия от миналото започнат да крадат постиженията от следващите епохи? В унифицирано време ли ще живеем?

Зададох въпроса спокойно, но вътрешно ликувах. Уолмън ме погледна с изцъклен поглед, пребледня и изведнъж закрещя:

— Досега не е имало прецедент! В миналото изглежда си имат съображения да не го правят! А щом...

— Откъде знаеш, че няма да се случи? — настоях аз с нежен глас. — Я си представи например, че откраднат хранителния генератор и ни изядат, както ние ядем техните храни?

Уолмън започна да отваря и затваря уста — явно искаше да ме наругае, но в същия миг в отвора на таблото пред нас се появи червена

карта. Трудът бе одобрен и аз си тръгнах без повече разпавии.

— Той е много особен човек, знаеш ли? — стигна до мен гласът на Дик. Така и не бях забелязал, кога бяхме влезли в кабинета му. — Такъв един, в черен костюм, през цялото време се усмихва. Каза, че ще ни създаде устройство за добиване на третична енергия, но иска първо малко да опознае нашето време. Ще ни обясни и на какво се дължи тази херметичност във времето. Затова те повиках.

— Трудно ли получихте разрешението за отвлечане? — запитах разсеяно. Все още мислех за Уолмън.

Дик се усмихна самодоволно.

— Това е моя заслуга. Доказах, че в края на праисторическата ера изобщо не е била откривана третична енергия. Наистина, по-късни източници споменават за съществуването ѝ, но наши изследователи във времето не откриха и следа от нея. От друга страна, всички исторически следи водеха към един определен човек, живял в края на праисторическата ера, тук, в Паре. Името му е Франсоа Паре. Същият.

— Кога е тоя край на праисторическата ера по-точно? — запитах Дик. Тия исторически проблеми започваха да ми стават интересни. — И как тогава са открили третична енергия, а в по-късните декади не съществува? Или ти си измамил Главния Координатор, или ония от миналото са я считали опасна за бъдещето, както мислеше Уолмън. — При последните ми думи Дик се раздвижи неспокойно в коженото си кресло.

— Нито едното, нито другото — заяви той тържествено. — По всичко личи, че откривателят на третичната енергия е изчезнал безследно няколко дни, след като е направил откритието си. Разбираш ли?

Оставих го да продължи. Вече разбирах накъде биеше.

— С две думи, доказах, че изчезването му се дължи на наше вмешателство, поради което в двадесети век изобщо не са получили третична енергия. А щом нещо е станало в миналото... — Дик махна с ръка, при което едва не събори една ваза — трябвало е да стане. И Главният Координатор разреши.

— Какво е това век? — запитах тъпо. — На колко се равнява?

— На сто години, както една декада на хиляда. Фактически праисторическата ера е траяла 20 века, или две декади, после създали машината на времето и започнала Новата ера. Ясно ли ти е?

Кимнах. Не ми беше ясно и започнах да мисля, че не е много трудно да бъде излъган Главният Координатор, а това беше най-сложната кибернетична машина, създавана някога.

— Е, какво? — прекъсна размишленията ми Дик. — Да го доведат ли? — Явно изгаряше от нетърпение да ми покаже чудния учен.

Кимнах повторно. Дик включи микрофона пред него и тихо каза няколко думи. Зачакахме. На вратата се почука и в кабинета влязоха трима души. Двама от тях познавах бегло по лице — явно бяха колеги на Дик. Третият, висок, леко прегърбен мъж, виждах за пръв път. Беше съвършено белокоп, с весели зелени очи. Младолик. Поклони се изискано и както ми се стори — леко подигравателно. Смутих се. Станах и отвърнах на поклона му, докато Дик отпращаше колегите си. Настъпи неловко мълчание. Дик се раздвижи и измъкна коремчето си иззад бюрото.

— Да ти представя господин Франсоа Паре, физик-енергетик от двадесети век на праисторическата ера — каза ми той сладниково, после, обръщайки се към отвлечения учен, продължи: — Мори Дюпо, специалист по физика на Времето от 7,8 част на деветата декада на Новата ера — и ме посочи с ръка.

— Искате да кажете Морис Дюпон — прозвуча плътен баритон. Гласът бе весел, също като погледа, но учтив. — Доста сте изменили имената във фонетично отношение, господа. Например този град се казва Париж, а не Паре. Но както и да е.

Дик се захили глупаво, а аз се почувствувах като прегрешил ученик. Реших да хвана бика за рогата, въпреки че не знаех дали споменатото животно има рога, защото никога не бях го виждал, но поговорката поне знаех и заговорих.

— Откакто фонографът замени книгопечатането, сам разбирате, някои фонетични отклонения постепенно се канонизираха — казах сухо. — Но така или иначе, поводът на срещата ни е друг, струва ми се. — Белокосият мъж се усмихна дружелюбно. Този човек май започваше да ми се нрави. Държеше се толкова уверено в едно чуждо нему време.

— Да, наистина. Казах на вашия приятел, че мога да обясня една аномалия на вашите пътешествия във времето, която, както разбирам, особено ви интересува.

— Тогава... — казах, но той протегна умолително ръка и аз замълчах.

— Млади човече — каза Паре с чувство. — Преди всичко, позволете ми да видя Париж на девет хиляди години разстояние от моето време! Та кой от съвременниците ми може да се похвали с такова фантастично пътешествие? Това ще бъде съвършено ново изживяване за мен, уверявам ви!

Ние с Дик закимахме усърдно. Пояснението наистина можеше да почака в интерес на гостоприемството. Тъй като за известно време аз щях да имам работа с него, предложих на учения да поживее при мен, докато по-свикне с обстановката, а колкото до разглеждането на града, то можеше да се осъществи незабавно. Господин Паре прие с ентузиазъм и не след дълго ние летяхме над града, който той упорито наричаше Париж. Възторгът му нямаше граници.

— Фантастично! — възклидаваше той. — Край на блъсканицата от огромни сгради. Семейни къщи сред природата! Знаете ли, вашето време навярно ще ми хареса, жалко само, че... — тук той замълча и втренчи поглед в нещо, после извика радостно:

— Айфеловата кула! — и аз бях принуден да насоча таксито към железния бодил в центъра на града.

— Изглежда като нова — сподели Паре, — навярно добре се грижите за нея?

— Питайте жена ми — отвърнах унило. — Тя се занимава с такива неща.

И той я запита, вечерта, когато се прибрахме в къщи. Аз, уморен, той — преливащ от ентузиазъм. Бела му обясни, после буквално се вкопчи в него с въпроси, на които той едва успяваше да отговори, фонографът приспивно жужеше. Оставих да си говорят за изкуство и отидох да спя.

Първото нещо, което видях, когато се събудих, беше чифт зелени очи, изучаващи ме с интерес.

— Добро утро — поздрави господин Паре, като видя, че съм се събудил. — Надявам се, че не обезпокоих съня ви. Мисля, че днес можем да започнем. Сега е мой ред да задоволя любопитството ви.

Бяхме сами, Бела бе отлетяла в работата си, за да разкаже всичко, което бе чула вечерта. След закуска отидохме в кабинета ми. Преди да успея да задам някакъв въпрос, Паре каза:

— Обяснете ми теорията на пътуването във времето, както вие я разбирате — и добави усмихнато — нищо, че съм енергетик, все нещичко разбирам от тези неща.

Зяпнах. Досега мислех, че само аз съм се занимавал и се занимавам с теория на темпоралните пътувания и изведнъж този човек... Вярно, че по негово време е била изобретена първата темпорална машина, но бе прието да се счита, че това е плод на една от многобройните щастливи случайности в науката.

Паре се усмихваше с любезно очакване. Нямах как, започнах вяло и схематично да му излагам основните положения на труда, който утре щях да предложа на оценката на Главния Координатор. Новият ми познат ме слушаше с интерес, дори с одобрение. Когато свърших, той учтиво поклати глава.

— Елементарно — каза той, — много елементарно. В наше време това и децата го знаят, докато вие например нямате никаква представа за структурата на времето. Това е много тънък момент. Трябва ви специална апаратура, за да можете да се придвижвате, ако мога така да се изразя, по структурата на времето, което вие наричате праисторическа ера. А за да построите такава апаратура, трябва да познавате съответните теоретични принципи.

Занемях. Главата ми олекна и престанах да я чувствавам, сякаш се бе превърнала в балон, пълен с лек газ. Този зеленоок учен с насмешлива усмивка срина самочувствието ми, основано на дългогодишен труд.

— И... И какво? Да не искате да кажете, че във вашето време е разработена теория на тунелите във времето и тяхното използване? — Не можех така изведнъж да свикна с това ново за мен положение.

— Уважаеми колега, ами, разбира се! Или смятате, че темпоралната машина се е самоизмислила? Та аз лично познавах човека, който разработи теорията на темпоралните пътувания! Един много симпатичен млад човек...

Мълчах. Така значи. Симпатичен млад човек. Разработил темпоралната теория в праисторическата ера. Дяволите да ги вземат тия историци! Структура ли каза? А дали този млад учен е колегиален? Нещо отвътре започна да ми пари.

— Слушайте — казах, — за вашето време вие вече не съществувате. Това са необратими изменения при темпоралните

премествания от една епоха в друга. Но ако се върнете за няколко часа, нищо няма да се промени, нито във вашата, нито в нашата епоха. Услужлив ли е този млад учен?

Погледът на господин Паре изведнъж стана сериозен. Гледаше ме в очите, докато не сведох поглед.

— Искате да се разходите във времето, така ли? — запита той накрая.

Кимнах и му обясних накратко теорията на Уолмън за невмешателството, като се стараех постъпката ми да не изглежда много жалка.

Той ме слушаше с разбиране.

— Вярно е, че не се месим в бъдещето — каза той замислено, когато свърших. — Но и в миналото също. И в двата случая настоящето се променя. А вие искате да се намесите в миналото — и той ме погледна сериозно, дори осъдително. — А, ако не се върна с вас? — и неочаквано весело се усмихна. — Вашият приятел няма да ви прости това.

— Няма нужда да идвате с мен! — започнах разпалено да го убеждавам. — Дайте ми само координатите на вашия познат! Нямам много време, утре ще се състои оценката на дисертацията ми!

Франсоа Паре се усмихна отново и поклати отрицателно глава.

— Трябва да отидем двамата. Ще се наложи да ви представя като мой сътрудник, нуждаещ се от малко информация, за да довърши работата си в своята област. Само така ще успеете да получите интересувашите ви сведения.

Замислих се. За пътуване във времето нямах нужда от специално разрешение на Главния Координатор, имах индивидуална матрица, както всички висши сътрудници на института ни. В моята матрица щяха да интегрират и една за Франсоа, за да е под мой контрол. Но на Дик няма да казвам, да не се тревожи. Ставаше.

Следващите два часа помня смътно. Отидохме в института, където техниците прикрепиха една матрица за Франсоа към моята. Нервничех и ги карах да бързат. Франсоа явно скучаеше. Когато матрицата бе готова, пузнах едната ѝ част в машината, а другата поставих в джоба си, с нея щяхме да се върнем. На Бела не се обадох, след няколко часа отново щяхме да сме тук.

— Кажете координатите, господин Паре. Точната година, ден и час.

Ученият се замисли за миг, приближи до пулта за управление на машината и произнесе исканите данни. Бяхме готови за тръгване.

— Ще ми помогнете нали? — попитах. Паре кимна усмихнато и аз включих машината. Преместването беше мигновено. Дотогава не бях пътувал във времето, в института имахме специални изпитатели на машините, затова не познавах особеностите на темпоралните премествания. На пръв поглед всичко бе същото и аз се запитах, дали машината не бе блокирала, но веднага отхвърлих тази мисъл като явно нелепа. Огледах внимателно пулта за управление, пред който се намирах — той бе значително по-сложен от този на моята машина. Тогава огледах помещението. До мен все така усмихнат стоеше господин Паре, а вдясно от него няколко съвсем непознати мъже, между които обаче за мое огромно изумление разпознах Дик Уайт, който също се усмихваше.

— Точно навреме, колеги. Успях да ви го върна, преди защитата на дисертацията му, която, сега може да се признае, е гениална. Благодаря за разходката — каза господин Паре. Гледах го изненадан.

— Добре дошъл в 1993 година, господин Морис Дюпон — каза един мъж с юнашки мустаци и небрежно запретнати ръкави на бялата си риза, като направи две крачки към мен. — Трябваше да приложим малка хитрост, за да ви доведем тук, която, надявам се, ще ни простите.

Изненадата ми се смени с предчувствие за нещо лошо. Бръкнах в джоба си, но той бе празен. Матрицата за връщане я нямаше. Изстинах.

— Драги господин Дюпон — обади се Паре. — Тя е там, във вашето време. Или по-точно казано, вече не съществува във вашето време.

— Как така? — запитах окончателно объркан.

— Много просто — продължи Паре. — Аз, знаете ли, не съм точно учен. Професията ми, която не съществува във вашето време, се нарича джебчийство. Характерното за този, който я практикува, е, че може незабелязано да измъква предмети от чужди джобове. Точно това направих с матрицата, преди да тръгнем. И се гордея с това.

— И има защо — обади се мустакатият мъж. Аз мълчах. — Вижте, господин Дюпон, нека ви обясня — обърна се той към мен. — Вие сте създател на машината на времето. Благодарение на теорията, която сте разработили след хилядолетия, и която наистина е гениална. Структура на времето, разбира се, няма. Третична енергия също. Вашето име умишлено бе скрито в мъглата на историята, за да можем да ви доведем тук. Пак със същата цел оставихме името на господин Паре открито — за примамка, която се оказа сполучлива, трябва да се признае.

— Не съм съгласен — поклатих глава. — Та аз не мога да съществувам в различни времена едновременно. Или, или.

— Вярно е — отвърна спокойно мустакатият. — Така една част от живота ви е преминала в нашето бъдеще, друга ще премине в нашето настояще. Ориентирате се, нали?

Кимнах. Вече свиквах с положението. Нека само успее да направи темпоралната машина, ще видят те. А какво ли прави тук Дик?

— Машината на времето ли ще трябва да правя? — запитах.

— Ще трябва да не я правите — отговори спокойно мустакатият. — Тя е вредна за човечеството. Затова миналото бе затворено за вас, вие несъзнателно го унищожавате с постоянната си намеса, а заедно с него и бъдещето. Разберете, че не само намесата на миналото в бъдещето може да бъде опасна, но и обратното! В двадесети век възникна една теория за въздействието на някакъв непознат системно действащ отрицателен фактор в цялата стара история. И когато преди десет години един млад учен на име Морис Дюпон изобрети машина на времето и изчезна при изпробването ѝ, ние се досетихме, какъв би могъл да бъде този фактор. Догадката ни днес се потвърждава блестящо.

Да, наистина блестящо, помислих.

— Какво правиш тук, Дик? — обърнах се към моя приятел, който самодоволно пъчеше коремче.

— Нека аз да му обясня, Жорж — обърна се той към мустакатия и се приближи до мен.

— Морис, когато преди десет години ти изчезна някъде във времето, в съзнанието ти настъпиха съществени промени. Миналото вече не съществуваше за теб. Ти забрави почти всичко, свързано с него. Забрави и един свой много добър приятел детектив, който не се

побоя да те последва на десет хиляди години разстояние. Не беше лесно да те открия, но слава богу, ти беше оставил записки и колегите тук — Дик направи широк жест с ръка към мълчаливата група мъже — ми помогнаха в техническо отношение. Навярно нещо от някогашните ти чувства към мен се бе запазило в подсъзнанието ти, защото в бъдещето ние лесно се сприятелихме, което ме улесни при мисията ми с господин Паре. Но това е дълга история...

— А защо в твоето и неговото — кимнах към Паре — съзнания не са настъпили промени, щом те са задължителни при темпоралните пътувания?

— Защото науката тук също се развива, господин Дюпон — проговори отново мустакатият юначага. — Преди заминаването на всеки от тях бе направено силно хипнотично внушение, благодарение на което те възприемаха чуждото време съзнателно, без нито за миг да забравят собствената си личност. Но за всичко това ще говорим по-късно, имаме много време пред себе си. А сега ви предстои друга важна работа — да не откривате машината на времето. Пътуване във времето и историческо развитие са две несъвместими неща.

Спомних си какво бях казал на Уолмън след десет хиляди години — какво би станало, ако започнат да ни ядат, както ние ядем чужди храни, спомних си и отговора му. Той смяташе, че в миналото не вършат кражби от бъдещето и май щеше да се окаже прав. С едно изключение.

— Да-а — казах. — С научна работа очевидно не трябва да се занимавам. А и да искам, няма да успея. Вече нищо не мога да си спомня за теоретичните принципи на темпоралните пътешествия. Това сигурно е ефект от преместването ми във времето, който също сте предвидили?

Огледах ги. Всички мълчаха.

— Какво по дяволите да правя! — креснах. — Та аз все пак съм учен?

Тогава се обади Франсоа Паре с вечната си весела усмивка.

— Ами, знаете ли, господин Дюпон. Защо не опишете цялата тая история? Така или иначе, никой няма да ви повярва.

Ето как започнах да пиша научна фантастика.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
2/1983 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.